

Queralt 2016

CENTENARI DE LA
CORONACIÓ DE LA
MARE DE DEU
DE QUERALT

Berga del 26 d'agost al 8 de setembre de 2016

La Mare de Déu baixa a veure'ns

La Mare de Déu de Queralt, l'hem pujada a veure tantes vegades que ens complau molt que ara sigui Ella qui ens torni la visita i baixi a veure'ns. Ho diem els qui podem visitar-la tot sovint i, sobretot, ho diuen tantes altres persones que ja no hi poden arribar.

És el Centenari de la Coronació de la nostra Mare de Déu. Ja fa dies i mesos que el celebrem amb diferents actes: concerts, fires, pregàries, caminades, rifes, xerrades, àpats... Ara ens toca la grossa i la més casolana, de ben a peu pla, amb tants actes que tots hi podem trobar el nostre.

Doncs sí, la tindrem a casa tretze dies, des del 27 d'agost fins al 8 de setembre, i no es quedarà pas quieta en una església de Berga, sinó que recorrerà diversos temples, centres i locals significatius per als berguedans i, a més, els pobles de la Vall dan, Avià, Montclar, Cal Rosal, Gironella, Puig-reig, Vilada, etc.

Recordem el motiu més important de la Coronació de fa cent anys. No es va pas coronar Maria per elevar-la a la categoria de reina oblidant la seva qualitat fonamental, que és la de ser mare, sinó que es va voler que la Mare portés al damunt i fes ressaltar un present de totes les famílies, que es van desfer de joies íntimes com anells, collarets, monedes... perquè fos una mare encara més nostra.

Què n'esperem, del Centenari?

Un fruit que ja s'ha aconseguit i es va repetint és veure com persones de totes les edats s'han mogut i es mouen en grups per trobar maneres de celebrar l'esdeveniment de formes ben variades.

I esperem que l'estada entre nosaltres de la Mare de Déu durant aquests tretze dies, gairebé "dins de casa", faci sentir-nos més fills de Queralt, de manera que ens mirem els del costat -i els de més enllà- com a germans.

Nadius i vinguts de fora, sempre berguedans, sempre catalans, sempre oberts a tothom perquè som i volem ser queraltins.

Ramon Barniol i Roca *Capellà de Queralt*

Capitans 2016
Carme Montañà i Tuyet
Ramon Escobet i Rius
Laura Selva i Jové
Quirze Vilella i Esteva
Sandra Serena i Crespo
Maria Corominas i Casals
David Tristany i Gámez
Jesús Martínez i Abejón
Mireia Ferrer i Huch
Ignasi Guitart i Comellas
Mn. Ramon Barniol i Roca

Text programa d'actes
Queralt2016

Textos històrics
M. Dolors Santandreu Soler

Disseny, fotografies actuals i il·lustracions
salvadorvinyes/silviamassana

Impressió
Impremta Boixader

Queda rigorosament prohibida,
sense autorització escrita dels titulars del copyright, sota les
sancions previstes per les lleis la reproducció parcial o
total d'aquesta obra amb qualsevol mitjà o procediment,
compresos la reprografia i el tractament informàtic

Programa d'actes

divendres
agost **26**

18.00 h *Museu Comarcal de Berga (fins al 30 d'octubre)*

Inauguració de l'exposició "Sub Tuum Praesidium, la imatge de la Mare de Déu al bisbat de Solsona"

Amb la presència dels comissaris de l'exposició Imma Lorés i Francesc Miralpeix. Disseny gràfic per Salvador Vinyes i Sílvia Massana.

20.30 h *Església de Sant Joan*

Presentació del conte infantil sobre la història de Queralt "L'oreneta de Queralt"

Amb els autors Roger Cortina i Farràs, Carles Perarnau i Vidal i Pere Cuadrench i Tripiàna. Amenitzarà l'acte la coral infantil Xerics i la coral infantil de Gósol.

A la sortida, Plaça de Sant Joan

Vetllada musical

dissabte
agost **27**

12.00 h *Esglésies de Berga, Avià, la Valldan i Cal Rosal*

Trilleig de campanes anunciant l'inici de les festes

19.00 h *Plaça de la Creu*

Arribada de la Mare de Déu de Queralt

Acompanyada pel capellà de Queralt i els capitans de la Gala, serà rebuda pel poble. A continuació, i amb comitiva precedida pel Gremi de Sant Eloi, comparses de La Patum, administradors i autoritats, que l'esperaran a l'antic portal de Sallagosa, serà acompanyada fins a la plaça de Sant Pere, on tindrà lloc la interpretació de l'Himne de la Coronació per part de músics i cantaires del Berguedà. Després de la salutació, entrada a l'església parroquial de Santa Eulàlia, on es farà la celebració religiosa de benvinguda que serà presidida pel Vicari General de la Diòcesi.

Berga

23.00 h *Pavelló vell d'esports*

Concert d'Els Manel - Presentació del disc Jo Competeixo

Venda d'entrades a <http://www.manelweb.com/concerts.php>

diumenge
agost **28**

12.30 h *Església parroquial de Santa Eulàlia*
Missa i trobada d'antics capitans de la Gala de Queralt

La missa serà cantada per la capella i l'escolania de la Mare de Déu del Claustre de Solsona, que acabarà oferint un repertori de cançons marianes.

A la sortida, Plaça de Sant Pere

Foto de família de tots els capitans de Queralt

18.00 h *Plaça Viladomat*

Mostra gastronòmica "Queralt al Plat"

20.00 h *Plaça Viladomat*

Els 4 Fuets de La Patum del centenari

Amb l'Escola d'Educació Especial Llar Santa Maria de Queralt.

8 dilluns
agost **29**

11.00 h AVIÀ

La Mare de Déu visita el poble d'Avià

Arribada de la Mare de Déu a cal Tauler. A continuació, rebuda a la plaça del Padró.

Avià
Colònia Rosal

12.00 h *Església parroquial de Sant Martí*

Missa solemne

Cantada per la Coral Santa Maria d'Avià i acompanyada pel grup musical.

18.00 h *Església parroquial de Sant Martí*

Pregària i acte de comiat

19.00 h COLÒNIA ROSAL - *Església de Sant Antoni*

Visita de la Mare de Déu i celebració religiosa

19.00 h *Pista poliesportiva del barri de Santa Eulàlia*

Ball a càrrec del grup "Dolfi i Fermi"

dimarts
agost **30**

Vilada
Montclar
Gironella
Puig-reig

10.30 h VILADA - *Capella Mare de Déu de Fàtima*

Rebuda de la imatge, celebració religiosa i acte de comiat

12.30 h MONTCLAR - *Església parroquial de Sant Martí*

Rebuda de la imatge, celebració religiosa i acte de comiat

17.00 h GIRONELLA - *Residència Sant Roc*

Arribada de la Mare de Déu

Visita als avis, acte religiós a la capella i inici de la processó fins a l'església parroquial.

18.00 h GIRONELLA - *Església parroquial de Santa Eulàlia*

Rebuda de la imatge, celebració religiosa cantada i acte de comiat

20.00 h PUIG-REIG - *Església parroquial de Sant Martí*

Rebuda de la imatge, celebració religiosa i acte de comiat

dimecres
agost **31**

Berga

Matí *Centres de dia de Berga*

Podreu visitar la imatge de la Mare de Déu

- 10.30 h al centre de dia l'Onada al passeig de la Indústria,
- 11.30 h al centre de dia l'Oreneta a la plaça dels Països Catalans
- 12.00 h al centre de dia Cim d'Estela al passatge Arquitecte Porta

18.00 h *Sala del Casal de Gent Gran (fins el 19 de setembre)*

Inauguració de l'exposició fotogràfica i històrica de la Coronació i aniversaris.

Organitza: l'Arxiu Comarcal del Berguedà

19.00 h *Església de les Germanes Sagrimentàries*

Missa i inici de la novena

21.00 h *Teatre Patronat*

Projecció de la pel·lícula original de la “Coronació de 1916”

Acompanyament al piano a càrrec de Trini Mujal

i de la pel·lícula “Les Orenetes de Queralt”

dijous
setembre

1

9.00-18.00 h *Església de les Sagamentàries*

Podreu visitar la imatge de la Mare de Déu

18.00 h *Església de les Sagamentàries*

Trasllat de la imatge fins a l'església Parroquial de Santa Eulàlia

20.00 h *Església parroquial de Santa Eulàlia*

Missa de la novena i celebració dels 25 anys de l'ordenació sacerdotal de Mn. Joan Casals i Cubinsà

divendres
setembre

2

10.00 - 17.00 h *Hospital Sant Bernabé*

Podreu visitar la imatge de la Mare de Déu

19.00 h *Residència Nostra Senyora de Queralt “Germanetes”*

Missa de la novena i visita de la Mare de Déu als avis

20.00 h *Plaça de Sant Pere*

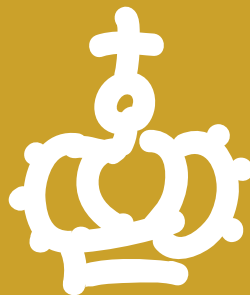
Salts de Patum

A les places del nucli antic de Berga que acabaran amb tirabols a les places de Sant Joan i Sant Pere.

dissabte
setembre

3

CENTENARI DE LA
CORONACIÓ DE LA
MARE DE DÉU
DE QUERALT

Matí

Despertada amb galejada a càrrec dels trabucaires

10.30 h *Església parroquial de Santa Eulàlia*

Ofici solemne en commemoració dels 100 anys de la Coronació de la Mare de Déu de Queralt

Comptarà amb la presència dels capitans de Queralt 2016, les autoritats i els administradors dels 4 barris. La missa serà oficiada per l'Emm. i Rvdm. Sr. Lluís Martínez i Sistach cardenal i arquebisbe emèrit de Barcelona i l'Excm. i Rvdm. Sr. Xavier Novell i Gomà bisbe de Solsona. Cantaran l'Orfeó Berguedà, la coral i orquestra de l'Escola de música i la Polifònica de Puig-Reig que acabaran amb la interpretació de l'Himne de la Coronació.

A la sortida

Patum de Lluïment en honor a la Mare de Déu de Queralt

18.00 h *Teatre Municipal*

Concert de Sardanes

a càrrec de la Cobla Berga Jove

Estrena de les 10 sardanes composades per músics berguedans amb motiu del Centenari. Durant l'acte, es farà la presentació dels 2 CD de les sardanes del Centenari i del cançoner de Santa Maria de Queralt.

Organitza: AVV La Valldan i Colla Sardanista Cim d'Estela

21.00 h *Plaça Sant Pere*

La Patum completa en honor a la Mare de Déu de Queralt

Retransmissió TV en directe

diumenge
setembre **4**

La Valldan

11.00 h LA VALLDAN - *Plaça de l'antic Ajuntament*
Rebuda de la imatge de la Mare de Déu de Queralt
Per part dels representants del Pubillatge 2016 i de l'Associació de Veïns.

11.30 h *De la plaça de l'antic Ajuntament fins a l'església de Sant Bartomeu*
Inici de la Processó

12.00 h *Església parroquial de Sant Bartomeu*
Missa solemne cantada pel cor parroquial

A partir de les 12.00 h i de les 17.00 h BERGA - *Plaça Viladomat*
35è Aplec de Sardanes

A càrrec de: Cobla Berga Jove, Cobla Ciutat de Manresa i Cobla Lluïsos de Taradell.
Organitza: Colla Sardanista Cim d'Estela

18.00 h *Església parroquial de Sant Bartomeu*
Benedicció i entronització de la rèplica de la imatge de la Mare de Déu de Queralt

A continuació,
Comiat de la imatge de la Mare de Déu
A càrrec de Mn Camil Viladrich i Casas.

20.00 h *Església de Sant Joan*
Arribada de la Mare de Déu i missa de la novena
Cantada per la Coral Queraltina del Casal de Gent Gran, que finalitzarà la celebració amb un petit concert.

Berga

dilluns
setembre **5**

A partir de les 10.00 h *Església Sant Joan*
Podreu visitar la imatge de la Mare de Déu

18.30 h *Església de Sant Joan*
Sortida de la comitiva que portarà la imatge de la Mare de Déu a l'església de Sant Francesc
Anirà acompanyada per les associacions franciscanes de Berga.

19.00 h *Església de Sant Francesc*
Missa de la novena cantada

dimarts
setembre **6**

10.00 - 17.00 h *Església de Sant Francesc*
Podreu visitar la imatge de la Mare de Déu

17.00 h *Residència de Sant Bernabé*
Visita de la Mare de Déu als avis

19.00 h *Residència de Sant Bernabé*
Missa de la novena

dimecres
setembre **7**

11.00 h *Barri de Santa Eulàlia*
Visita de la Mare de Déu

11.30 h *Parc del barri de Santa Eulàlia*
Acte religiós

17.00 h *Església parroquial de Santa Eulàlia*
Visita de la Mare de Déu a la capella de la plaça de Pinsania

La Mare de Déu sortirà per la porta de la plaça Maragall i visitarà la seva capella a la plaça de Pinsania. En arribar, serà rebuda pel veïnat. I, a continuació, es cantaran els goigs i el virolai.

Gala de Queralt

dijous
setembre

8

A continuació, a la plaça de Sant Pere
Jocs infantils per a la mainada i berenar popular

20.00 h Església parroquial de Santa Eulàlia
Missa de la novena

23.00 h Església parroquial de Santa Eulàlia
Vetlla del jovent a la Mare de Déu de Queralt i
inici dels torns de vetlla

7.30 h Església parroquial de Santa Eulàlia
Sortida de la Mare de Déu cap al Santuari de Queralt
Sortirà la imatge de la Mare de Déu de Queralt cap al seu santuari a peu.

10.00 h
Arribada al Santuari

10.00 h Davant de la plaça del santuari
Sardanes amb la Cobla Pirineu
Exhibició de la Colla Sardanista Brots del Cim de Berga.

11.30 h Església del Santuari de Queralt
Solemne entrada de la Mare de Déu al seu cambril
on serà novament entronitzada.

Tot seguit, Missa solemne de la Gala de Queralt
Oficiada per l'Excm. i Rvdm. Sr. Xavier Novell i Gomà. L'Orfeó Berguedà hi aportarà els cants, que acabaran amb la interpretació de l'Himne de la Coronació. Comptarà amb la presència dels capitans de Queralt2016 i les autoritats.

A la sortida,
Patum infantil de lluïment en honor a la Mare de Déu de Queralt

18.00 h Teatre Municipal

Cloenda de l'any del Centenari

Cloenda de les festes amb l'entrega de premis del certamen literari i espectacle "Retrats d'un sentiment", de Marius Moneu i Vilalta. A càrrec de la Cobla Marinada i la Colla Sardanista Violetes del Bosc.

Altres exposicions:

"Click Patum", exposició sobre el centenari de la Coronació. Del 13 d'agost a l'11 de setembre, al Teatre Municipal de Berga. *Trobareu tota la informació a www.clickpatum.com*

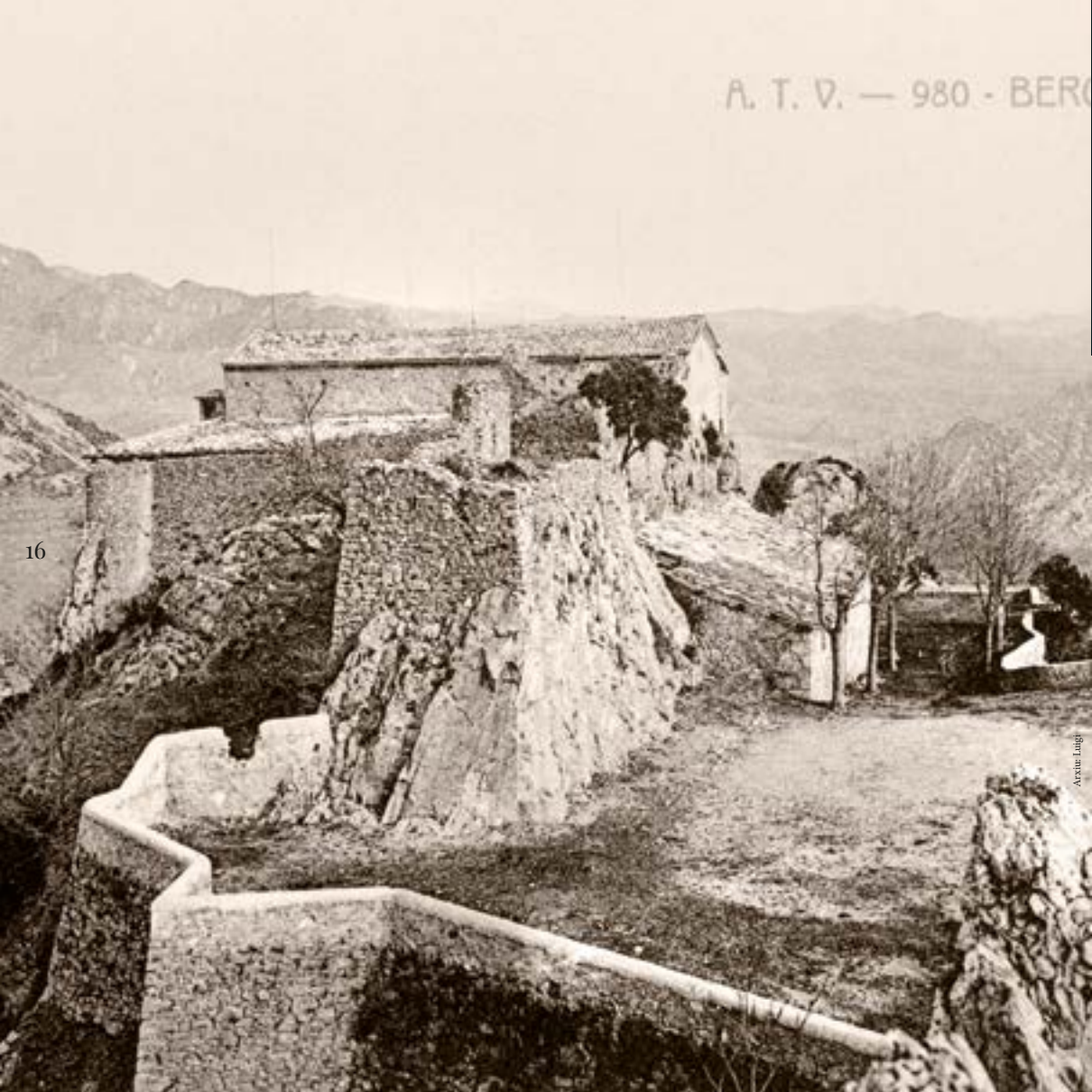
Notes:

La Mare de Déu, al llarg de totes les festes, passarà per tots els barris de la ciutat. Engalanar carrers i places resta a iniciativa dels veïns. S'haurà de tenir en compte l'alçada dels guarniments en aquells indrets per on hauran de passar els gegants i les altres comparses de La Patum. Tot haurà d'estar llest el Divendres 26 d'Agost.

Diputació
Barcelona

A. T. V. — 980 - BERG

Queralt: pinzellades d'història

Les arrels de la devoció berguedana a la Mare de Déu de Queralt s'endinsen en la foscor del temps. Són diversos els autors que han intentat situar-les cronològicament, una tasca difícil perquè es fonamenta en una llegenda, la de la troballa de la imatge. Sabem que data d'antic, ja que la trobem explicada pel pare Narcís Camós en la seva obra "El Jardín de Maria plantado en el Principado de Cataluña" de 1657. Després d'ell, la llegenda del pastor de Vilaformiu, el bou i la imatge de la Mare de Déu ha arribat, narrada de pares a fills, fins als nostres dies.

Dos elements ens poden ajudar a aproximar-nos als orígens de Queralt: la mateixa imatge de la Mare de Déu i la documentació.

Quant a aquesta darrera, el seu estudi ens permet saber que el fundador i constructor de la capella de Queralt, erigida dins els termes de la parròquia de Sant Pere de Madrona, va ser el mercader berguedà Francesc Garreta, en una data imprecisa, però que hem de situar a finals del segle XIV. Els seus descendents, el 1438, en tenien el dret de patronatge. També sabem que la devoció a Queralt ja era viva al segle XV: sovintegen les deixes a la capella i als ermitans que en tenien cura.

Abans de la restauració de la imatge l'any 1916

Quant a la imatge, la primera descripció que en tenim, la recull el pare Camós en l'obra suara esmentada i que és fruit del seu viatge pels santuaris marians catalans. La imatge que ell va veure a Queralt era de fusta daurada, d'uns dos pams i mig d'alçada, estava asseguda i era antiga. Sota el seu peu esquerre la Mare de Déu, vestida amb una toga blanca, hi tenia un bou petit també blanc. El Nen, dret sobre el genoll esquerre de la Mare, amb la mà dreta beneïa i amb l'esquerra sostenia un llibret blau. El pare Camós lloa les riques vestimentes de la imatge així com també la bellesa de la seva capella, destacant-ne un reixat de ferro pintat de verd. Al costat de la capella hi havia la casa on vivien els ermitans que en tenien cura i on podien allotjar-se els fidels que pujaven a la muntanya, sobretot en les festivitats de la Nativitat de la Mare de Déu (8 de setembre) i, a partir de 1687, per sant Marc (25 d'abril).

Tenim altres descripcions de la imatge. Així, el 1750, la primera novena queraltina, editada a Barcelona per Pere Escuder, n'inclou una que segueix la del pare Camós. Pocs anys després, el 1772, un inventari del santuari ens permet saber la fesomia de la imatge: *“la venerable y Santa Imatge de Maria Santissima de Queralt ab son Ninyo Jesus ab sas coronas de plata doradas ab diferents pedras grossas y petites en ditas coronas posadas ab son manto blau y rebosso de tela rodat de puntas ab flochs encarnats ab son vestit de gra de turch encarnat ab una punta de plata al circuhit de dit vestit y ab la mateixa punta de plata circuhida en lo vestit del ninyo Jesus ab sos buelos de tres ordes de tela y puntas finas a la ma dreta de dita Imatge de Maria Santissima ab un ram de canyetillo y uns rosaris encadenats de plata posats a la ma.”* Com veiem, al segle XVIII, la imatge anava vestida, com ho anaven la majoria de les marededéus catalanes.

La marededéu actual és fruit de la restauració feta l'any 1916 arran

de la seva Coronació Canònica. Va ser llavors també quan, no sense una certa polèmica i seguint l'atracció creixent de l'art romànic, se li van treure els vestits que portava i que ara es poden veure a la sagristia de Queralt.

La restauració va ser duta a terme a Barcelona. La imatge sortí del seu santuari el 10 d'abril de 1916 per anar als tallers de Dionís Rernart. Allà romangué fins al 24 d'agost quan retornà a casa. La restauració va ser més que això; la comparació de fotografies d'abans i després ho deixa molt clar. És ben evident que la imatge perdé la seva fesomia primitiva per adoptar-ne una altra. Un dels afegitons és l'oreneta que la marededéu sosté sobre la seva mà dreta i que n'ha esdevingut el seu símbol més reconegut.

La marededéu que avui ens rep quan anem a Queralt és una talla datable a la segona meitat del segle XIV, cronologia que s'adiu amb la data històrica de la fundació de la capella per Francesc Garreta, segurament gòtica, bastida a la baixa edat mitjana. No sabem si hi hagué una altra imatge i una altra capella anteriors, com tampoc sabem si la Mare de Déu va ser venerada a Sant Pere de Madrona.

Si ens atenem a la descripció del pare Camós la capella del segle XVII era bonica i adequada, fet que pot explicar que no es veiés la necessitat de construir-ne una de nova fins a la primera meitat del segle XVIII, quan Berga, impulsada per la manufactura del cotó, experimentà un notable creixement en població i riquesa. Aquest període de bonança econòmica va ser aprofitat per decorar les esglésies berguedanes amb altars barrocs i, també per, com acabem de dir, aixecar un nou santuari en honor a la patrona de la comarca.

Els regidors de Berga, patrons i protectors del santuari, van sol·licitar i obtenir de l'autoritat eclesiàstica el permís per a la nova construcció. Les obres van començar el 16 de juliol de 1725, com

Mare de Déu restaurada

consta encara en un carreu de la cantonada de llevant de l'església, d'acord amb un projecte de Josep Arnaudies, membre d'una família de mestres de cases afincats a Barcelona, però d'ascendència rossellonesa. El seu pare, Jaume Arnaudies, va projectar l'església barcelonina de sant Sever i va ser mestre de fonts de la ciutat entre els anys 1670 i 1707, quan va passar el càrrec al seu fill Josep.

A Queralt, Francesc Moretó i Josep Julià, ajudats pel paleta Joan Mas, van dirigir les obres fins al seu acabament que, degut a entrebancs i problemes, es van allargar fins al 1741. El 21 d'octubre d'aquell any es va inaugurar la nova església amb una festa solemne que es va iniciar la vigília, a Berga, amb unes Completes, salts de Patum i fogueres a la muntanya. De matinada, tot Berga va pujar en processó a Queralt i va assistir a la benedicció de la nova església feta per Mn. Josep Morera, rector de Sant Pere de Madrona. Després, la imatge de la Mare de Déu de Queralt va ser traslladada a la seva nova estança amb assistència de tot el clergat i autoritats. Finalment el rector de Berga, el Dr. Josep Clarís i de Serras, va oficiar una missa solemne.

Uns dies més tard també hi van ser traslladades les restes mortals dels difunts enterrats a la capella vella. Aquestes restes són les que els paletes van trobar, el 1945, a la nau central, prop del cancell, quan es va enrajolar de nou d'església: eren setze cadàvers momificats amb la seva corresponent caixa i un petit sarcòfag gòtic de pedra que ara es pot veure al peu de les escales d'accés al cambril, a la nau esquerra.

Els entrebancs que patí l'obra de l'església sembla que també es van produir en el cas del retaule, ja que el 3 de novembre de 1739 se signa un segon contracte per tal d'acabar-lo definitivament. El notari Pere Rosal i Subirats i Josep Bailina, en qualitat d'Obrers i Administradors de Queralt, i en nom de l'Ajuntament de Berga que

n'era el patró, signen un segon contracte amb l'escultor manresà Josep Sunyer i Raurell i els germans fusters Pau i Francesc Galtaires. El primer va ser l'encarregat de fer-ne la traça i els segons l'arquitectura. Tots ells es comprometen a acabar la seva part de feina que serà supervisada per l'escultor qui, si ho necessita i els fusters encara són a Queralt, podrà comptar amb la seva ajuda quan esculpeixi les figures. Per a aquesta feina els fusters cobraran 262 lliures i 10 sous, a més del seu manteniment i el material (fusta, claus i aiguacuit). El 1787, quan el santuari va comptar amb prou donatius, el retaule va ser daurat.

El retaule major de Queralt, destruït el 1936, estava format en sentit horitzontal per un sòcol, la predel·la, dos grans cossos i l'àtic i, verticalment, per tres carrers, donant més èmfasi al central on hi havia la imatge de la Mare de Déu. Al retaule també hi havia altres figures: sant Josep, sant Joaquim, santa Anna, les figuracions de la Fe i l'Esperança i dos àngels. Cal fer esment també d'un relleu, que explicava la llegenda de la troballa, i de l'escut de Berga, element que remarcava qui pagava l'obra.

La decoració interior del temple va ser feta vers el 1814 pel pintor berguedà Pere Puig i per Manuel Tarrés que en realitzà els daurats. Les capelles s'anaren decorant amb pintures i retaules. Eren dedicades al Sagrat Cor (antigament a sant Josep), a sant Miquel, a sant Francesc Xavier, a la Mare de Déu del Bon Part, a l'Adoració dels Reis, a sant Tomàs, al somni de sant Joan i al Sant Crist. També hi havia piques d'aigua beneïda, un petit orgue sense trompeteria i dues campanes.

Al costat de l'església, l'hostatgeria donava aixopluc als fidels que visitaven el santuari. Tenia l'aspecte d'una casa pairal, amb planta baixa i dos pisos i s'hi accedia per una porta amb arc de mig punt adovellat. És aquesta l'hostatgeria que Rafael d'Amat i Cortada,

PAU PAU I SEMPRE PAU

POT CANVIAR
LA FORMA PERÒ
NO EL CONTINGUT.

baró de Maldà, descriu a principis del segle XIX en el seu dietari “Calaix de Sastre”.

Les carlinades no van passar de llarg per Queralt, que va ser fortificat i serví de presó. El 5 de juliol de 1840, quan el general Espartero conquerí Berga foragitant-ne els carlins, va manar cremar el santuari. Les súpliques del rector Ramon Moreta van fer-lo canviar d'opinió i el general va ordenar apagar el foc: només es va cremar la teulada de l'hostatgeria i les destrosses van poder ser reparades.

El 1856, després de la segona guerra carlina, el general Ríos va proclamar des de Queralt la reorganització del sometent armat i va fer esculpir a la façana de l'hostatgeria el lema d'aquesta institució (“*Pau, pau i sempre pau*”), que encara avui dia ens rep en arribar a Queralt.

Durant la tercera guerra carlina, el santuari va ser convertit altra vegada en fortalesa i patí forts estralls, sobretot l'hostatgeria, destrosses que van ser reparades a partir de 1877 quan la Junta d'Obra la restaurà definitivament, aixecant un tercer pis. Les millores van continuar moltes d'elles coincidint amb la Coronació de 1916: la construcció del camí de ronda al Castell Berguedà i de la carretera des de Berga, l'obertura de la fonda, la canalització de l'aigua des de la font del Perdigall i la instal·lació del telèfon i el corrent elèctric.

Però no tot eren flors i violes. La jurisdicció sobre el santuari suscità un agre conflicte entre el bisbat de Solsona i l'Ajuntament de Berga que va comportar el tancament de l'església de Queralt durant dos anys i mig per part del bisbe Dr. Valentí Comelles. El setembre de 1923 s'arriba a un acord: el condomini entre Església i Ajuntament i la creació d'un Patronat del Santuari. Aquesta situació de condomini es va perllongar fins al 1974, quan es va dividir la propietat de Queralt entre el Bisbat i l'Ajuntament de Berga. És

propietat del primer: l'església i els seus annexos, l'espai on s'aixeca el campanar i part de la planta baixa de l'hostatgeria. Tota la resta és de l'Ajuntament.

Reprenent el fil de la història hem de dir que molt més destructora que les carlinades va ser la Guerra Civil de 1936-1939. La matinalada del 23 de juliol de 1936 un grup d'homes arribaven al santuari, entraren a l'església i van iniciar la destrossa cremant tot el que van poder. La imatge i altres peces havien estat baixades a Berga i amagades. Durant els tres anys de guerra, la mare de Déu va estar sota l'entarimat de la sala de plens de l'Ajuntament, fou camuflada entre les prestatgeries de l'arxiu municipal i, finalment, es guardà a les Germanetes fins al 1939.

Acabada la guerra, es va iniciar la tasca de reconstrucció del santuari. Finides les obres més essencials, el 24 de setembre de 1939, la imatge va ser retornada al seu santuari.

Des de llavors ha calgut l'esforç de tot un poble per tornar Queralt al seu esplendor passat.

El 1945 s'emmosaià l'església. A principis dels anys 50, seguint un projecte d'Emili Porta, es reféu el cambril; el 1958 es va iniciar la construcció d'un nou retaule, obra de l'escultor vigatà, Jaume SAGRANYES, segons projecte de l'arquitecte Ramon Masferrer; el 1965 s'inaugurà el nou altar i el baldaquí; el 1966 es restaurà la façana, obra de l'arquitecte Josep Antoni Coderch, s'arreglà la teulada i es construïren el nou campanar i els pisos del capellà custodi i de l'ermità. El 1983-1984 s'edificà un alberg i s'intervingué de nou a l'església, obres que continuaren el 1991 amb el repintat de l'interior, el cambril, la sagristia i l'atri. Els quadres foren restaurats; hom restituí la lluernà del cambril i la il·luminació i sonorització.

Pel que fa al conjunt exterior, cal esmentar la il·luminació noctur-

na del santuari i la construcció d'un nou funicular que substituïa el que fou utilitzat pel General Franco el 1966.

Darrerament cal esmentar, encara, diverses millores més com la instal·lació de la calefacció, el canvi dels bancs, l'aïllament de les parets de l'església per evitar humitats, l'adaptació de l'església a les persones amb mobilitat reduïda, la reparació de la teulada de l'hostatgeria, la restauració de les pintures del presbiteri i, enguany mateix, el lampadari electrònic i el mural que hi ha a sobre.

Parlant de millores, no podem deixar de fer esment a la cura especial que hom té de les capelletes de la muntanya. Aquestes, construïdes majoritàriament per subscripció popular a causa de la devoció dels berguedans, són: Sant Jacint (mitjans segle XVII); Mare de Déu dels Dolors (mitjans segle XVII); Sant Jaume (finals segle XVII); Sant Marc (1888); Sagrada Família (1898); Sant Joan (1927); Sant Antoni (1927) i Sant Ignasi (1946).

Un apartat especial, el mereix la Cova de la Troballa, dedicada antigament també a Santa Helena, mare de l'emperador Constantí que va trobar la Vera Creu a Jerusalem. Va ser edificada a mitjans segle XVII, millorada el 1704 i restaurada el 1805. L'any 1916, arran de la Coronació, va ser substituïda per l'actual, obra del pare Forcada, missioner del Cor de Maria. La nova Cova, d'inspiració modernista, es dedicà exclusivament a la troballa de la Mare de Déu de Queralt, desapareixent l'advocació a Santa Helena que, malgrat tot, continua denominant l'indret.

Al llarg del segle XX la Cova ha sofert danys i restauracions: 1950 (passada la Guerra Civil), 1991 (75è. Aniversari de la Coronació) i 1995 (arrel d'estralls causats per un llamp). El 2010 se'n féu una restauració completa que ha deixat l'edifici en les bones condicions en què el podem veure avui.

Cal dir, però, que el santuari berguedà no s'ha escapat d'algunes maltempades. La vesprada del 30 de novembre de 1978, el foc atiat per un fort vent va arribar fins al santuari. Els seus habitants, llevat de l'ermità Josep Vila i Marginet, amb la marededéu, es van refugiar a Berga. Bombers, soldats i voluntaris van lluitar contra el foc i Queralt es va salvar. El 31 de gener de 2003 un temporal de vent va fer importants destrosses al santuari i a la muntanya.

Extrapolant una coneguda frase de Mn. Armengou podem dir que Queralt és el miracle que Berga ha sabut crear i conservar. Al llarg de la història, són moltes les ocasions en les quals s'ha manifestat aquest estret vincle entre els berguedans i la seva patrona.

En primer lloc caldria fer esment a les súpliques de favors a la Mare de Déu; en tenim constància des de molt antic. Així, el 13 de setembre de 1591, la Mare de Déu va salvar d'una mort segura Galceran de Peguera i la seva esposa Beatriu de Sorribes, que de camí vers al santuari, van estimar-se amb el seu cavall; en agraïment per haver-los salvat d'una mort segura, el noble va fer donació d'un quadre a manera d'exvot. Segles més tard, un altre exvot, també un quadre que encara es conserva, ens explica la història d'uns romeus berguedans que l'any 1894 tornaven de Roma amb el vapor "Bellver"; una tempesta gairebé els enfonsà i en aquelles hores d'angoixa els romeus van encomanar-se a la Mare de Déu de Queralt; sans i estalvis van arribar a Barcelona i el 1896 oferiren un quadre amb la representació de la seva odissea.

Algunes de les súpliques dels berguedans són col·lectives, fruit dels mals que han assolat la ciutat i la comarca. Els estralls de la sequera, les epidèmies, les plagues o la guerra han motivat el davallament de la imatge de Queralt a Berga en diverses ocasions: per la sequera els anys 1680, 1682, 1683, 1729 i 1824; per la plaga de llagosta el 1687 i el 1688; per epidèmies el 1735, 1834, 1838 i 1854; a causa

La Coronació 1916

d'una guerra, el 1793, 1809, 1822, 1835, 1873 i 1936.

Però l'esdeveniment més important en la relació de Berga i Queralt és la Coronació Canònica de 1916 i les celebracions dels seus aniversaris els anys 1941, 1966 i 1991.

La iniciativa de la Coronació va partir del claretià berguedà Joan Postius, que va llençar la iniciativa en el sermó de la gala del 1915. Durant aquell any, Berga es va bolcar en els preparatius de la celebració que va tenir lloc entre el 26 d'agost i el 4 de setembre de 1916. La coronació de la imatge, de mans del nunci Francesco Ragonesi, va tenir lloc el dia 3 de setembre i va comptar amb l'assistència d'un important nombre d'autoritats, entre elles la infanta Isabel, el ministre de Gràcia i Justícia, el capità general de Catalunya, l'arquebisbe de Tarragona, els bisbes de Solsona, Lleida, Barcelona, Girona i Vic, l'abat de Montserrat, el batlle de Barcelona i molts senadors i diputats a les Corts de Madrid i, no cal dir, una enorme massa popular.

Les corones de la Mare de Déu i el Nen foren fetes per la casa Cabot de Barcelona amb les aportacions de molts berguedans en joies d'or, plata i platí, brillants, pedres precioses i altres. La de la Mare de Déu contenia 712 grams d'or, 184 de plata, 8 brillants, 3 turmalines, 4 aiguamarines, 541 diamants, 2 turqueses, 13 topazis, 16 jacints, 28 mitges perles, 10 granats, 100 robins, 17 ametistes, 4 calcedònies, 2 malaquites, 4 òpals, 90 maragdes i 8 cornalines i la del Nen 95 grams d'or, 24 de plata, 12 brillants, 99 diamants, 12 jacints, 4 turmalines, 36 robins, 11 topazis, 4 ametistes i 16 maragdes.

Les corones, juntament amb altres joies, es van perdre durant la guerra civil. El 8 d'octubre de 1936 van ser dipositades a la sucursal de Berga de la Caixa de Pensions, lloc d'on van sortir el 25 de març de 1937 quan el delegat, Pau Santandreu i Sampons, en va fer lliu-

rament a Just Lacau, President del Consell Municipal de Berga que, a la vegada, les va lliurar a la Generalitat. Existeix l'ofici de rebuda de les joies per part de la Conselleria de Finances, regida per Josep Terradellas i Joan, amb data 8 d'abril de 1937 i, a partir d'aquí, se'n perd tot rastre.

Les festes de la Coronació, les més grans celebrades en tota la història de Berga, van comptar amb un extens ventall d'actes, Jocs Florals, Patum, partit de futbol, celebracions religioses i moltes altres que van atreure l'atenció de la premsa local, de la catalana i àdhuc de l'estatal.

La magna efemèride es va fer coincidir amb la inauguració d'una de les primeres sucursals de la Caixa de Pensions per a la vellesa i d'estalvis, concretament la número 15, i amb l'estrena d'un nou enllumenat públic.

Des de llavors, cada 25 anys Berga rememora l'esdeveniment amb la davallada de la marededéu de Queralt que és rebuda per una munició de berguedans en una ciutat engalanada per a l'ocasió.

I aquest any 2016, festa grossa per celebrar el Centenari de la Coronació. Berga i els berguedans rememorarem la relació que tenim amb Queralt, una relació que endinsa les arrels molts segles enrere.

P.S. Voldria deixar constància de les moltes persones que, des d'antic i en diferents àmbits, han escrit sobre Queralt. A totes elles, a moltes de les quals he manllevat notícies, moltes gràcies!

“La Caixa”: cent anys de servei a Berga i als berguedans

100

El 5 d'abril de 1904 es celebrava la Junta General que donava vida a la Caixa de Pensions per a la Velleja i d'Estalvi que naixia amb una finalitat social orientada a evitar l'exclusió financera i amb una voluntat de compromís amb el desenvolupament socioeconòmic del territori. Francesc de Moragues i Barret en va ser un dels fundadors i el seu primer director general.

El 5 de juliol de 1905 La Caixa va obrir al públic les seves oficines situades a la plaça de santa Anna de Barcelona. Les primeres sucursals van ser les d'Igualada, Girona, Tàrraga i Lleida. De mica en mica l'entitat es va anar escampant pel territori: Badalona, Tarragona, Vic, Olot, Granollers, Reus ... I el 1916 va arribar el torn a Berga.

La inauguració de l'oficina número 15 de La Caixa es va fer coincidir amb la celebració de les festes més importants i lluïdes que mai no ha vist la ciutat: la Coronació Canònica de la Mare de Déu de Queralt.

El dia 2 de setembre de 1916, després d'una missa de pontifical celebrada pel bisbe de Solsona, Dr. Vidal i Barraquer, la comitiva d'autoritats es va traslladar al Casino Berguedà, on a les 10 del matí va tenir lloc la inauguració de la sucursal esmentada. Presidia l'acte la Infanta Isabel, tia d'Alfons XIII; el nunci papal, el cardenal Francesco Ragonesi; el comte de Coello; l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Antolín López Peláez; el bisbe de Solsona ja citat; el ministre Antonio Barroso; els diputats a Corts i l'alcalde de Berga, Luciano Vilardaga, entre molts altres.

Una vegada obert l'acte, va prendre la paraula Francesc Moragues i Barret que va explicar la història de La Caixa i del seu creixement, qualificant-lo com un "veritable banc català". L'entitat comptava llavors amb un capital de 27 milions de pessetes, tenia 80.000 impositors i sucursals a les principals poblacions. El diputat a Corts, Manuel Farguell va agrair a La Caixa per haver obert sucursal a Berga. A continuació, el president de l'entitat, Lluís Ferrer-Vidal, va donar les gràcies al rei, a la infanta i a les autoritats i, seguidament, va passar la paraula a l'arquebisbe de Tarragona i, després, al bisbe de Solsona els quals van lloar les virtuts cristianes del treball i l'estalvi. Va cloure l'acte Antonio Barroso, ministre de Gràcia i Justícia.

El dia 5 de setembre a les set de la tarda el bisbe de Solsona va beneir la sucursal número 15, situada a la plaça de sant Joan, demanant que La Caixa aportés quelcom a Berga.

I això és, precisament, el que l'entitat ha fet en aquests cent anys. Per una banda hem de destacar el seu creixement a la ciutat: el trasllat de l'oficina 0015 a la plaça de les Fonts (1929), la seva remodelació (1968), el seu canvi al passeig de la Pau (1983) i l'obertura de les oficines 0410 (1978) i 3076 (1990).

Però el més destacable és, sens dubte, la col·laboració amb les entitats berguedanes a través de la seva Obra Social. La Llar santa Maria de Queralt, el Taller Coloma, Creu Roja Berguedà, el monestir de la Portella o la Patum, només per citar-ne algunes, n'han estat beneficiàries.

Per tot això, moltes gràcies i per molts anys!

Dolors Santandreu i Soler

Obra Social "la Caixa"